

Az ENSEC (European Network for Social and Emotional Competence) hatodik konferenciája

Az ENSEC (European Network for Social and Emotional Competence – Szociális és érzelmi kompetencia európai hálózata) konferenciáján 2017. június elején immár hatodik alkalommal találkoztak egymással a szociális és érzelmi kompetenciával foglalkozó kutatók, szakemberek. A kétévente megrendezésre kerülő konferencia központi témája ezúttal a Diversity volt, a szakmai találkozót a svédországi Örebro Egyetem szervezte. A három nap alatt a 156 résztvevő összesen 95 prezentációt láthatott és hallhatott.

Az ENSEC-ről

Az ENSEC főként azon kutatóknak és gyakorlatban dolgozó szakembereknek ad lehetőséget a párbeszédre és az együttműködésre, akik a gyermekek szociális és érzelmi fejlődésével, illetve fejlesztési lehetőségeivel foglalkoznak.

A szervezet működését több cél is vezérli. Egyrészt a szociális és érzelmi kompetencia, valamint a reziliencia területén zajló kutatásokból származó információk és adatok tárházaként az európai iskolák és óvodák számára egyfajta információforrásként kíván megjelenni a szakmai körforgásban. A friss kutatási eredményeket a szervezet az általa gondozott konferenciák és egyéb publikálási felületek segítségével kívánja megismertetni a gyakorlati szakemberekkel. Ezen kívül egy európai szintű szakmai kollaboráció kialakítása is célja a szervezetnek, amelyben az együttműködésnek köszönhetően a szakemberek tapasztalataikat egymásnak átadva különböző programokat hozhatnak létre a gyermekek fejlesztésére. Végül, de nem utolsó sorban az ENSEC fontos feladatának tekinti azt is, hogy Európa döntéshozóival és azok szakmai tanácsadó szervezeteivel megfelelő párbeszédet folytatva, elősegítse a gyermekek szociális és érzelmi fejlesztését szolgáló programok elterjedését.

Az ENSEC két alapító elnöke Paul Cooper professzor (Centre for Special Education and Inclusive Education Hong Kong Institute of Education) és Carmel Cefai professzor (University of Malta), aki 2016 novemberében a XVI. Országos Neveléstudományi Konferencia egyik plenáris előadójaként hazánkba is ellátogatott. A szervezet nemzetközi jellegét az elnökségi tagok (4-6 fő) összetétele is jól tükrözi, mindig különböző országok egyeteméről választják meg őket.

Az ENSEC egy folyamatosan bővülő kutatói hálózat, melyhez első magyar tagként Zsolnai Anikó csatlakozott 2014-ben (ELTE PPK Neveléstudományi Intézet), aki jelenleg is a szervezet regionális képviselője. Ezt követően az elmúlt években a magyar tagok sora folyamatosan bővült. A szervezet további magyar tagjai: Kasik László és Hegedűs Szilvia (SZTE BTK Neveléstudományi Intézet), Nagy Krisztina és Gáspár Csaba (SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola).

A konferenciáról

Az ENSEC konferenciáinak eddig számos európai ország adott helyet (Málta, Törökország, Anglia, Horvátország, Portugália), azonban a legutóbbi konferencia különleges helyszínt érdemelt, tekintve, hogy a szervezet 2017-ben ünnepelte létrejöttének 10. évfordulóját. A konferenciának a Stockholm és Helsinki között közlekedő Viking Line M/S Mariella nevű hajója adott otthont.

A konferencia témája a *Diversity*, azaz különbözőség volt. Ahhoz, hogy a résztvevők betekintést kapjanak abba, hogy miért fontos foglalkozni ezzel a témával, a konferencia szervezői két bevándorló fiatalot kértek fel, meséljenek életükről, tapasztalataikról, arról, hogy hogyan fogadták őket új hazájukban. Az ő beszámolójukon keresztül a résztvevők megismerhették, hogy a hozzájuk hasonló fiatalok milyen megpróbáltatásokon mennek keresztül és milyen kihívásokkal kell szembenézniük a befogadó országban. A két fiatal hallgatva talán mindenki számára világossá vált, miért is fontos foglalkozni a különbözőséggel, a reziliens fiatalokkal, akik szociális segítése, fejlesztése megkönnyítheti beilleszkedésüket új hazájukba.

Plenáris előadók

A konferencia színvonalát tovább emelte négy nemzetközi szinten is kiemelkedő kutató előadása. Elsőként Dan Olweus professzort hallhatták a résztvevők, akinek neve sokak számára ismerős lehet. Az iskolai bántalmazással kapcsolatos kutatások úttörője, munkáját számos országban, összesen 20 nyelven publikálták. Hazánkban *Az iskolai zaklatás* című kötete fontos irodalmát képezi a szociális területen tevékenykedő szakemberek munkájának. Olweus professzor a konferencián tartott előadásának címe *Iskolai bántalmazás: történeti kitekintések és alapvető tények* (*School bullying: Historical glimpses and basic facts*) volt, melyben többek között az általa kidolgozott prevenció program (Olweus Bullying Prevention Program – OBPP) alapját képező főbb kutatásait mutatta be, amelyet elsőként norvég általános és középiskolás tanulók körében végzett. Munkájának sikerességét jól tükrözi, hogy programját számos országban

---

A következő plenáris előadó ismét a bántalmazás problematikájára fókuszált. Peter K. Smith, a Londoni Egyetem emeritus professzora Online bántalmazás a fiatalok között: Áttekintés annak természetéről és hatásáról (Cyberbullying in young people: An overview of its nature and impact) című előadásában a bántalmazás legújabb formáját, az online zaklatás (cyberbullying) jellemzőit mutatta be, egyúttal hangsúlyozta, hogy a jelenség, valamint az ezzel foglalkozó kutatások száma rohamos ütemben gyarapodott az elmúlt években. A professzor bemutatta a cyberbullying élethosszig tartó folyamatának definíciós alapjait, hangsúlyait, életkori és nemi különbségeit, egyéb befolyásoló tényezőit és a negatív következményeket. Az előadás második felében a hallgatóság betekintést kapott azon eszközök és intervenciók készletébe, amelyekkel hatékonyan lehet fellépni e jelenség visszaszorítására.

(Izland, Svédország, Litvánia, Egyesült Államok) sikeresen implementálták. Előadása további részében a professzor kitért azokra a tapasztalatokra, hosszú távú hatásokra, amelyeket a program bevezetése óta eltelt 6-8 év alatt megfigyeltek és dokumentáltak.

A konferencia második napján két plenáris előadás hangzott el. Elsőként Håkan Stattin *Serdülőügynökség (On Adolescent Agency)* címmel egy igen izgalmas és szórakoztató előadást tartott, melyben az Örebro Egyetem pszichológia professzora kifejtette a politikai szocializáció fontosságát a serdülőkorú gyermekek fejlesztésében. Előadásában kiemelte, hogy a számos explicit feltétel mellett (szülők, kortársak, média, tömegkommunikáció, iskola) több olyan tényező is szerepet játszik a politikai irányultság kialakulásában, amelyek közvetett módon alakítják ezt a fejlődési folyamatot.

A konferencia utolsó napján a Norvég Gyermekjóléti Fejlesztési Központ vezető kutatója, Mari-Anne Sørli tartott előadást *Szociális készségek fejlődési útjai. Számít az iskola? (Pathways of social skills development during childhood. Does school matter?)* címmel. Az előadó hangsúlyozta, hogy a kognitív képességekkel, készségekkel szemben a szociális készségek kevésbé kapnak hangsúlyt az oktatásban, pedig ezek szisztematikus fejlesztése az iskolai sikeresség fő tényezői közé sorolhatók. Előadásában Sørli egy longitudinális vizsgálatot mutatott be, melyet 65 norvég általános iskolában végeztek annak feltárására, hogy 4. és 7. osztály között a tanulók szociális fejlődését milyen mértékben befolyásolják az iskolai évek és a különböző iskolai tényezők.

Szimpoziumok

Az ENSEC konferencia igen népszerű és szakmailag méltán elismert programjai közé tartoznak a világ összes tájáról érkező szimpóziumok is. A 2017-es konferencián összesen 18 szimpózium képviselői mutatták be kutatási és fejlesztési eredményeiket, amelyek közül 12 meghívottként vett részt a programban.

Az első két meghívott szimpózium rögtön az első plenáris előadást követte. Kathy Evans, a Dél-Wales-i egyetem oktatója és kollégái a migrációs helyzet és ennek kérdései kapcsán értelmezték előadásukban a különbözőségeket. Erica Joslyn, az Egyesült Királyság általános iskoláiban vizsgálta a kulturális különbözőségeket, aminek helyzetét a BREXIT és az amerikai elnökválasztás nagyban meghatározza. A következő előadó, Shirley Egley a vallási különbségek kérdését és ennek befolyásoló hatását elemezte az oktatásra, a gyermeknevelésre vonatkozóan. A szimpózium záró előadásában Kathy Evans az egyéni bánásmód kettős jelentésére hívta fel a figyelmet. Egyik célja a migráns diákok adott kultúrába, rendszerbe való integrálása, de az egyéni bánásmód meg is különbözteti őket a többitől, mely a rendszer hatékonyságának kérdését vetette fel.

Az ezzel párhuzamosan zajló szimpóziumban az iskola szocializációt segítő helyzetére hívták fel a figyelmet a konferencia szerzői, az Örebro Egyetem oktatói. A szimpózium három országban (Németország, Svédország és Norvégia) végzett vizsgálat eredményeiről számolt be, hogy hogyan segíti az iskola, a tanulók, illetve az osztálytermi környezet az újonnan érkezett, ám más kulturális háttérrel rendelkező tanulók beilleszkedését. Az előadások során fény derült arra, hogy milyen a fogadó ország diákjainak hozzáállása az újonnan érkezett tanulókhoz, hogyan fogadják el őket és segítik a beilleszkedésüket, hogyan hatnak egymásra a kulturális különbségek, miként befolyásolják a beilleszkedést, illetve új eredményeket tudhattak meg a hallgatók a Norvégiában kialakult, inklúziót segítő osztályok kialakításáról és működéséről.

Az első nap délutánján újabb két szimpózium szekción vehettek részt a konferencián résztvevők. Az első szimpózium a RESCUR program, vagyis a reziliencia alapú tanterv alkalmazásáról szólt horvát óvodákban, melyet a Zágrábi Egyetem kutatói mutattak be.

A második szimpózium nem az elfogadás mértékét és segítését vizsgálta, hanem a diszkrimináció és a bullying megjelenését a migránsok beilleszkedésében. A londoni

egyetem kutatói ezek jogi és morális kérdéseit vizsgálták spanyol, brit és brazil iskolák körében.

A szekció harmadik szimpóziuma az inklúzió fejlesztésének témájával foglalkozott. Az első előadásban elhangzott vizsgálat célja azon kérdés vizsgálata volt, hogy Horvátországban mennyiben különbözik az inkluzív nevelést alkalmazó intézmények tanulóinak szociális és érzelmi kompetenciája. A második előadásban tanároknak javasolt technikákról volt szó, mely után a harmadik előadásból megismerhettük a GAPRIC projektet, melynek célja a hátránnyal rendelkező tanulók integrálása és segítése azért, hogy a társadalom számára hasznos és jól beilleszkedett felnőttekké váljanak. A szimpózium zárásaként egy olaszországi tapasztalatot hallhattak az érdeklődők arról, hogyan segíti a szociális és érzelmi tanulás az inklúziót.

Az esti szekcióban újabb három nagyszerű, de egymástól merőben különböző szimpóziomot hallhattunk. Az elsőben német, holland és svéd eredmények alapján nyerhettünk betekintést abba, hogy hogyan hat a diákok és tanárok viselkedésére, illetve pszichológiai állapotára, illetve tanulmányi teljesítményére a különböző etnikumok keveredése, jelenléte az osztályteremben. Az előadók elmondták, hogy a tanároknak is egyre nehezebb dolguk van, hiszen igen kényes szituáció, hogy miként kezeljenek egy-egy gyermeket, akik különböző kulturális, vallási és szociális háttérrel, nézetekkel rendelkeznek, illetve szó volt arról is, hogy sokszor a bevándorlók szigetelik el magukat a fogadó ország tagjaitól, külön csoportot alkotva, mely szintén jelentősen befolyásolja az inklúziót.

A következő szimpózium egy portugál példán keresztül mutatta be a szociális és érzelmi tanulás fontosságát. Az első részben egy elméleti bevezetőt hallhattak az érdeklődők, mely magában foglalta az érzelmi intelligencia, az empátia, és különböző érzelmi készségek tudatos működését is, majd újból betekintést nyerhettünk a RESCUR program működésébe, végül pedig a pszichomotoros készségek fejlesztése került előtérbe, mint lehetőség a szociális és érzelmi kompetenciák fejlesztéséhez.

Az utolsó szimpózium során az iskolai teljesítmény, az értékelés negatív hatásáról is szó esett az érzelmi és szociális kompetenciával kapcsolatban. A vizsgálatok során az is kiderült, hogy a túlzott előzetes elvárások magas stressz, vagy mentális betegségek kialakulásához vezethetnek.

A szimpóziumok a második nap délutánján folytatódtak, ahol újabb három szimpózium között választhattak az érdeklődők. Az első workshop keretében Neil Humphrey és Michael Wigelsworth, a Manchester-i egyetem kutatói mutatták be SPECTRUM nevezetű projektjüket, melynek lényege a szociális, a személyes, az érzelmi, a személyiség és reziliencia kimenetelének vizsgálata, a mérések és az eredmények értelmezése. Az előadás során példa gyakorlatokkal is találkozhattunk, illetve egy internetes adatbázisba is bepillantást nyerhettünk, ahol számos mérőeszközt találhatunk.

A második szimpózium a tanárok megfelelő képzését, felkészítését vizsgálta. Az előadók elmondták, mennyire fontos, hogy egy pedagógus képes legyen segíteni a periférián álló diákoknak is (legyen az érzelmi vagy szociális periféria), megakadályozva ezzel a diákok lemorzsolódását, kilépését az iskolákból.

Az utolsó szimpózium az empátia, a csoportközi kapcsolatok, a család és az iskola támogatásának fontosságára helyezte a hangsúlyt, melyek segítenek az elfogadásban, beilleszkedésben, s melynek kulcsa az előítéletek visszaszorítása.

A második nap végén ugyancsak meghívott szimpóziumok megtartására került sor. Az első egy vitát indított el a szociális és érzelmi tanulás hatásáról, annak korlátairól, lehetőségeiről. Egy program hatásának vizsgálatához hosszútávú alkalmazásra van szükség, de ezek se mindig adnak biztos eredményeket. Hány ember körében kell vizsgálni, hogy biztosat tudjanak mondani? Erre és ehhez hasonló kérdésekre adtak választ a svéd Karolinska Intézet kutatói.

Az utolsó meghívott szimpóziumban etikai kérdéseket vetettek fel, és adtak javaslatokat a kutatók azzal kapcsolatban, szabad-e a gyermekeket vizsgálni, beavatkozhatunk-e a természetes fejlődés folyamatába, hogyan befolyásolja ez a gyerekeket. Végül a nap zárásaként ismét Neil Humphrey mutatta be tanulmányát ezúttal a játék és versengés alapú oktatás témájában.

A konferencia utolsó napján olyan szimpóziumokat láthattunk, melyek jelentkezés alapján találtak érdekesnek arra, hogy bemutassák őket a konferencián. Az első szimpózium fő témája arról szólt, hogy a tanárok hogyan tudják segíteni, alakítani a diákjaik sikerét és érzelmi jóllétét a mai változásokkal és különbségekkel teli világban. Carmen Rusu a tanárok diákok iránti érzelmi támogatásának fontosságát emelte ki, hiszen a tanulók napjuk nagy részét nem családjukkal, hanem tanáraikkal és diáktársaikkal töltik, így ez egy nagy befolyásoló erő életükben. Az érzelmi és szociális fejlettségük mellett a kognitív fejlettség is igen fontos tényező, ezért vizsgálta kutatásában Juthamas Haenjohn thai serdülők végrehajtó mechanizmusainak működését, amellyel segítette egy fejlesztőprogram kidolgozását és tesztelését. Edith Molinier szerint nem csak az egészséges diákok és őket tanító tanárok vizsgálatára kell hangsúlyt fektetni, ezért előadásában részletesen tárgyalta, hogy milyen érzelmi kompetenciabeli különbségek vannak azok között a tanárok között, akik átlagos gyerekekkel foglalkoznak, és azok között, akik autista gyermekekkel. Benedicte Gendron előadásában az érzelmi tőke fontosságát emelte ki, mely hozzájárul ahhoz, hogy a tanárok, a környezet, az iskola vagy épp a diákok egymás iránt segítőtleg tudjanak fellépni, tudják támogatni egymást, mely nagyban hozzájárul a sikeres inklúzióhoz. A szimpózium végén az előadók egy olyan programot mutattak be, melyet a Montpellier-i Egyetem tanárképzésén vezettek be és alkalmaztak 3 éven keresztül, segítve a pedagógusok megfelelő irányú képzését. A program végezetével a tanár szakos hallgatók nagyobb önismeretre, önkontrollra, önbecsülésre tettek szert, különböző módszereket tanultak a diákok segítésére, képesek lettek elfogadni a különbözőségeket, így egy olyan támogató környezetet tudnak létrehozni, mely nagyban hozzájárul a diákok megfelelő fejlődéséhez.

Végezetül a konferencia utolsó szimpóziúmban Megan O’rourke, a Sydney-i egyetem kutatójának előadásában arról hallhattunk, milyen fontos lenne, ha a queer jelenség fogalma, az LGBTQI, azaz a nemi identitás és orientáció különböző változatai, illetve azok kialakulásának jelensége szintén megjelenne az oktatásban, már akár egészen fiatal korban is. Ennek oka, hogy az érintett fiatalok esetében sokkal kisebb lenne a mentális betegségek kialakulásának esélye, illetve a többiek számára könnyen elfogadhatóvá tudna válni ez a jelenség, szintén elősegítve a különbözőség elfogadását.

A konferencia során számos érdekes, eredményekben gazdag, hasznos és változatos szimpóziúmot hallhattak az érdeklődők, azonban egytől egyig minden előadás megtartotta a konferencia fő témáját, a különbözőségek elfogadását.

Workshopok

A konferencia résztvevői a két nap során összesen hat műhelymunkán (workshop) vehettek részt, melyekre a helyszínen lehetett jelentkezni. A 90 perces műhelymunkák a többi szekcióval párhuzamosan zajlottak, valamennyi a tanulói viselkedés, illetve az érzelmi és szociális fejlődés és fejleszthetőség témakörével foglalkoztak. A workshopok a résztvevők aktív közreműködésével zajlottak, az érdeklődők példákön (szerepjátékok, csoportmunka, páros munka) keresztül tesztelheték a saját kreativitásukat, nyelvi készségeiket, improvizációs készségeiket, vagy próbálhatták ki a workshopon bemutatott fejlesztésekhez használt eszközöket. A műhelymunkák többsége a szakirodalom által alaposan feltárt és kutatásokkal igazolt eredmények alapján kidolgozott programokat és azok első eredményeit mutatta be, illetve példákön keresztül világított rá az azokban rejlő fejlesztési lehetőségekre.

Az első workshop alkalmával az amerikai szerzőpáros Karen Harrington and Michael Krezmien (University of Massachusetts, Amherst) a STEM Career Pathway projekt keretében egy olyan programot mutattak be, melynek célja a börtönviselt, bebörtönzött fiatalok karrierfejlesztés és a társadalomba való sikeres visszahelyezése. A projekt a karrierfejlesztés elmélete által a bebörtönzött fiatalokat érintő legfontosabb szociális és érzelmi tényezők mentén építi fel a foglalkozásaikat, a fiatalok segítséget kaphatnak a későbbi munkavállalás és az arra vonatkozó döntések meghozatalában, emellett egy olyan tananyag is kidolgozásra került, amely a tanulás különböző szintjein álló tanulóknak is sikeresen kialakítja a karriertervezés szemléletét. A műhelymunka keretén belül az érdeklődők megismerhették a projekt elméleti kereteit biztosító karriertervezési és fejlesztési modelleket, a programok megvalósításához szükséges módszereket, amelyek a bebörtönzött, vagy egyéb okból a tanítási folyamattól eltávolodott tanulók karrierfejlesztését segítik elő.

A második workshopon Åsa Wallentin és Patric Bengtsson, a gőtteburgi kutatópáros többéves kutatási eredményeikre támaszkodva a gyermekek és fiatalok szociális és érzelmi fejlődését mutatták be a felnőttekkel (pl. szülők, tanárok) való pozitív interakciók összefüggésében. Kutatásuk leghatékonyabb komponensei közül a családi és az iskolai beavatkozás szükségességét és jelentőségét mutatták be konkrét példákon keresztül. Eredményeik megerősítik azt az elképzelést, miszerint a modell alkalmazása hosszú távon pozitív hatásokat eredményez a fiatalok mentális egészségére vonatkozóan. A modellek sikeres iskolai és családi alkalmazása érdekében tréningeket szerveznek, ahol a legfejlettebb és bizonyítékokon alapuló módszereket mutatnak be. A workshop résztvevői ezek közül ismerkedhettek meg néhányal.

Az első nap utolsó műhelyfoglalkozásának keretén belül Johannes Finne norvég kutató különböző eszközök segítségével a Social Perception Training (SPT) programot mutatta be. A program, amely a szociális kompetencia fejlesztését célozza a szociális interakciókban megfigyelhető perceptuális és kognitív folyamatokra koncentrálni. A programban résztvevő tanulókat különböző témakörök és szituációk feldolgozása során arra ösztönzik, hogy aktívan részt vegyenek a tanulási tevékenységekben, segítik őket a szituációk tartalmának és körülményeinek megértésében, illetve különböző szempontok szerinti értelmezésében és kezelésében. A foglalkozás résztvevői szerepjátékok és különböző eszközök segítségével példákon keresztül nyerhettek bepillantást a program működésébe, alkalmazásának lehetőségeibe.

A második napon a svéd kutató, Lena Swanberg foglalkozása a résztvevők aktív közreműködésével az idegen nyelvek elsajátításának megkönnyítését célzó improvizációs színházi képzés módszereinek bemutatását célozta. A módszer az egyének már

A konferencia utolsó workshopját Maria-Pia Gottberg, mentálhigiénés tréner vezette.

Az érdeklődők betekintést kaphattak a főként óvodáskorú gyermekek számára kifejlesztett programba, melynek központjában az érzelmekkel való kommunikáció áll. A résztvevők megismerhették a program fő kellékeit, a FRIENDY babákat, melyek mindegyike a hat alapérzelem egyikét hivatott bemutatni. A program teljes körű fejlesztési módszer, eszközeivel (dalok, mesék, beszélgetőkörök) a gyermekek megtapasztalhatják, hogyan kell az érzelmeket átélni, értelmezni, kifejezni és megérteni. A programot már széles körben, főként a skandináv országokban (Svédország, Norvégia, Finnország) alkalmazzák.

meglévő kommunikációs képességeinek fejlesztése közben egy biztonságos tanulási környezet kialakítása mellett a kreativitás és az élményszerzés örömeinek megtartása mellett vezeti sikerre a tanulást. A műhelyfoglalkozást svéd nyelven tartották annak demonstrálására, hogy a módszer hogyan adaptálható a nyelvtanulás korai fázisában egy olyan nyelv esetében, amit a résztvevők alig, vagy kevésbé ismernek.

Az ausztrál Sue Roffey a szociális és érzelmi tanulást a kapcsolatok alakulásának szempontjából vizsgálja, mellyel összefüggésben a workshopon az önismeret, az önhatékonyság, a felelősségteljes döntéshozatal, a kapcsolattartás készségei és a szociális tudatosság kompetenciával (CASEL-modell) foglalkozott részletesebben. A foglalkozáson az általa kidolgozott 12 dimenzióból azokat mutatta be és értelmezte példákon keresztül, amelyeket közvetlenül az osztályteremben, vagy iskolai környezetben lehet alkalmazni.

A magyar résztvevők

Az ENSEC konferencián 32 ország képviseltette magát. A szakmai bizottság összesen 95 előadást, poszttert, szimpóziumot és workshopot választott ki. Magyarországot két egyetemről (ELTE, SZTE) összesen öt fő képviselte hat előadással (1. táblázat).

1. táblázat. A 2017-es ENSEC konferencia magyar résztvevői és előadásaik címei

Név	Intézmény	Prezentáció(k) címe	Előadás típusa
D. Molnár Éva ¹ / Nagy Ágnes Virág ² / Kovács Dénes ³	SZTE BTK Neveléstudományi Intézet ¹ / SZTE JGYPK Testnevelési és Sporttudományi Intézet ² / SZTE ÁOK Gyermekklinika ³	The family background of persistent primitive reflexes among 7–9-year-old children	előadás
Gáspár Csaba	SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola	Examining Teachers' and student's empathy	előadás
Hegedűs Szilvia ⁴ / Zsolnai Anikó ⁵	SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola ⁴ / ELTE Neveléstudományi Intézet ⁵	Assessing 3–4-year-old children's prosocial behaviour with face-to-face method in Hungary	előadás
		Observing 3–4 year old children's social behavior in problematic situations	előadás
Nagy Krisztina	SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola	Characteristics of school attachment among elementary school students	előadás
		Exploring social relationships of elementary school students with sociometric method	előadás

A magyar előadók közül a konferencia első napján Hegedűs Szilvia mutatta be Zsolnai Anikóval végzett közös munkáját. Előadásában egy kiscsoportos gyermekek körében végzett megfigyeléses vizsgálatot mutatott be. Később egy közös szekcióban újabb két magyar kutató mutatta be munkáját. D. Molnár Éva társszerzőivel, Nagy Ágnes Virággal és Kovács Dénessel végzett munkájának célja az általános iskolás gyermekek perzisztáló

primitív reflexeinek dominanciája és azok összefüggésének vizsgálata a családi háttérrel. Ezt követően Nagy Krisztina mutatta be kutatását, melynek célja egy saját készítésű, az iskolai kötődés dimenzióit feltáró kérdőív alkalmazhatóságának vizsgálata mellett azon tényezők feltárása volt, amelyek a vizsgált gyermekek iskolai kötődését meghatározzák, befolyásolják. A nap zárásaként pedig Gáspár Csaba számolt be kutatásának eredményeiről, mely a tanárok és diákjaik empátiájának összefüggésével foglalkozik.

A konferencia második napján egy szekción belül ismét két előadással szerepeltek a magyar résztvevők. Elsőként Nagy Krisztina ismertette kutatását, melynek célja a korábban már bemutatott pilot vizsgálatban részt vett általános iskolás tanulók szociometriai státuszának és ezáltal az osztályközösségekben elfoglalt helyének feltárása és elemzése volt az iskolai kötődésre vonatkozó kérdőív adatainak összevetésével. A szekció második magyar előadásában Hegedűs Szilvia mutatta be a segítő, vizsgáztató és osztozkodó proszociális viselkedések direkt módszerekkel történő vizsgálatára irányuló kutatását, melyet 3-4 éves gyermekek körében végzett szituációs játékok segítségével.

Közösségi programok

A konferencia a szakmai eszmecserén túl nagy hangsúlyt fektetett a kapcsolatépítés lehetőségeinek megteremtésére, egymás szakmai tevékenységének megismerésére is. A szekciók közötti kávészünetek (és ebéidők) megfelelő időt és alkalmat hagytak az előadások alatt felmerült kérdések megvitatására, vagy a korábban kialakult párbeszéd folytatására. A konferencia résztvevői a hajó éttermében tartott vacsorák alkalmával előre meghatározott ülésrend szerint foglaltak helyet, ami lehetőséget adott a korábban ismeretlen kollégákkal való megismerkedéshez és szakmai diskurzusok kezdeményezéséhez.

A szervezők választható programként a második napon, a hajó Finnországban való kikötése után városnézést szerveztek Helsinkibe. A programon résztvevők megválaszthatták, hogy idegenvezetővel, vagy fakultatív program keretében, önállóan tekintik meg a fővárost, és annak nevezetességeit, amelyre az esős idő ellenére is sokan kíváncsiak voltak.

Az étkezések során változatos és igen gazdag étel- és italkínálatból választhattak a vendégek, amelyet a hajó hangulatos, körpanorámás éttermében fogyaszthattak el. A vacsorák után az esték további részét mindenki szabadon tölthette el a hajón, ahol üzletek, bárók és táncos szórakozóhelyek álltak a vendégek rendelkezésére.

A 2019. évi ENSEC konferencia

A két évente megrendezésre kerülő konferencia következő helyszínét 2017 december végén jelentette be az előző konferencia szervezőbizottsága. 2019 nyarán az ELTE PPK szervezésében kerül sor a hetedik ENSEC konferencia szervezésére, melynek elnöke Zsolnai Anikó, titkára pedig Rausch Attila lesz. Az eddig megrendezett konferenciák kiváló lehetőséget biztosítottak a szociális és affektív területen kutató szakemberek szakmai diskurzusára, így remélhetőleg a következő konferencián további hazai kutatókkal is bővül a szervezet.

Hegedűs Szilvia

SZTE Neveléstudományi Intézet

Nagy Krisztina

SZTE Neveléstudományi
Doktori Iskola

Gáspár Csaba

SZTE Neveléstudományi
Doktori Iskola